

EL PLA GENERAL DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA: UN PROJECTE PER A TOTHOM

Miquel RENTU I TRESSERRAS

Director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

---

ELS ANTECEDENTS DEL PLA

L'impuls del procés de normalització lingüística ha estat un dels punts principals de l'acció de govern de la Generalitat des del restabliment. El procés social de recuperació de la plenitud de les funcions públiques del català com a llengua pròpia de Catalunya, iniciat ja abans del restabliment de la democràcia, era una aspiració general que l'Estatut d'autonomia va recollir —especialment a l'article 3— i que la Llei 7/1983, de normalització lingüística de Catalunya, va desplegar amb el consens unànim de les forces parlamentàries.

D'aquest convenciment sorgeix el Pla general de normalització lingüística, concebut com a instrument en què es concreten i s'actualitzen els grans objectius de política lingüística compartits pels poders públics i pels principals agents de la societat civil.

Des del final de 1988 s'ha desplegat una nova fase de la política lingüística, amb un conjunt d'actuacions que conflueixen en el Pla general:

- Anàlisi de la situació sociolingüística i de les possibilitats de transformar-la publicada després amb el títol *Estudis i propostes per a la difusió de l'ús social de la llengua catalana* (1991).
- Estudi sobre les màximes possibilitats que ofereix el marc jurídic actual per a la normalització lingüística.
- Consolidació gradual de la Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, òrgan auxiliar de la Comissió per a la Normalització Lingüística.

- Posada en marxa del Consorci per a la Normalització Lingüística.
- Creació de serveis lingüístics sectorials en els principals àmbits organitzatius de la societat.
- Creació del Consell Social de la Llengua Catalana, òrgan d'assessorament, consulta i implicació social en la política lingüística, que presideix el mateix president de la Generalitat.

L'ACORD DE 18 DE DESEMBRE DE 1991 DEL CONSELL SOCIAL

En la primera sessió plenària del Consell Social de la Llengua Catalana, el 19 de juliol de 1991, el Govern de la Generalitat va presentar-hi la proposta de col·laborar en l'elaboració del Pla general de normalització lingüística, decisió que va adoptar el Consell en la reunió següent, en l'Acord de 18 de desembre de 1991.

L'OBJECTIU GENERAL DEL PLA

L'Acord de 18 de desembre del Consell Social de la Llengua Catalana havia establert ja per endavant l'objectiu general del Pla, en una doble dimensió, col·lectiva i individual:

1. Que la llengua pròpia de Catalunya sigui habitualment usada per les institucions públiques i privades en tots els usos públics i s'hi desenvolupi, en condicions de no-subordinació, tota l'activitat.
2. Que siguin plenament respectats els drets lingüístics de cada ciutadà de Catalunya pel que fa al desenvolupament de totes les activitats públiques, professionals, culturals, socials o de lleure, sabent que els poders públics protegeixen o emparen l'exercici d'aquests drets, sense conculcar el dret col·lectiu de la comunitat lingüística catalana a la llengua pròpia del territori.

L'ANÀLISI ESTRATÈGICA

Partint d'aquest objectiu general, la primera fase del procés va consistir en l'anàlisi de l'entorn, per tal d'identificar en cada àmbit les tendències o els fets més rellevants per a l'evolució de la llengua.

Una valoració quantificada —positiva o negativa— de les tendències identificades pels membres de cada ponència va permetre decantar, al final d'aquesta primera fase, les principals tendències favorables a la normalització lingüística —oportunitats en el llenguatge de la planificació estratègica— o adverses —tendències *desfavorables* en aquest cas.

EL SISTEMA D'OBJECTIUS I MESURES

Sobre aquesta base es van establir les *directrius estratègiques* adequades per tal d'aprofitar les oportunitats i els *objectius específics* necessaris per contrarestar les tendències desfavorables, a partir dels quals van ser estructurats els objectius *d'àrea* i *sectorials*, fins a enllaçar amb l'objectiu general del Pla.

A continuació, en la fase final del procés, els membres de cada ponència van plantejar les propostes de *mesures* que consideraven idònies per aconseguir cadascun dels objectius específics del Pla. Les mesures proposades van ser debatudes i valorades d'acord amb quatre criteris: la *simplicitat* o grau de senzillesa de la mesura, la seva *efectivitat* en la consecució de l'objectiu, la seva *economicitat* relativa —segons el volum dels recursos que requeria— i la seva *acceptabilitat* o capacitat d'aconseguir la participació dels sectors implicats en la seva execució.

El resultat de tot el procés, després d'un any i mig de treballs, va ser la proposta presentada al president de la Generalitat en la reunió plenària del Consell Social de la Llengua Catalana que tingué lloc el 26 de juliol de 1993.

LA PROPOSTA DEFINITIVA DEL PLA

Prenent com a base aquesta proposta, la Direcció General de Política Lingüística ha coordinat a través de la Comissió per a la Normalització Lingüística l'elaboració de la proposta definitiva del Pla. Amb aquesta finalitat, en la reunió de 15 de desembre de 1993, la Comissió per a la Normalització Lingüística va ratificar els objectius del Pla i va assignar-los als organismes responsables per tal que fessin la concreció de les mesures adients per aconseguir-los. D'altra banda, la informació i la coordinació dels participants en aquesta etapa final es va garantir per mitjà de les Jornades de treball que tingueren lloc a l'Escola d'Administració Pública entre el 17 i el 20 de gener de 1994.

Així, les mesures proposades pel Consell Social s'han ordenat d'acord amb la valoració emesa pel mateix Consell: les mesures d'acceptabilitat i/o efectivitat baixa (una cinquantena), per decidir si eren descartables; les que implicaven alguna gestió o decisió de naturalesa eminentment política (unes 140), per valorar-ne la viabilitat, i les que havien de ser objecte d'elaboració merament tècnica per part dels departaments encarregats de l'àmbit d'actuació respectiu (les restants, o sigui, unes 250).

En aquesta línia de treball conjunt, cal remarcar que alguns dels departaments de la Generalitat han incorporat altres objectius i mesures al Pla, a part de seleccionar i remodelar les propostes rebudes del Consell Social. El resultat és la proposta definitiva de Pla general de normalització lingüística.

Posteriorment, aquesta proposta va ser negociada amb els partits polítics, els quals van incorporar diverses mesures i altres aspectes de caràcter general, com la participació del Consorci per la Normalització Lingüística com a organisme responsable de les mesures de projecció territorial.

Finalment, el dia 6 de març de 1995 el Consell Social de la Llengua Catalana va donar el vist-i-plau unànim a la proposta de Pla general de normalització lingüística, que l'endemà mateix va aprovar el Consell Executiu de la Generalitat.

NIVELLS I CICLES DE PROGRAMACIÓ

El caràcter flexible i periòdicament reajustable del Pla general és inherent a la seva naturalesa de pla estratègic. Aquest és un dels valors principals del Pla, tan important com el seu caràcter de punt de referència comú elaborat participativament pels actors socials més significatius del procés de normalització.

Aquest caràcter obert i dinàmic permet que el Pla s'adapti a les transformacions de l'entorn per mitjà de les revisions de què serà objecte cíclicament; alhora, l'existència de diversos nivells de programació facilita l'ajustament del Pla a les particularitats de les diverses organitzacions que han d'intervenir en la consecució dels objectius.

L'horitzó del Pla —que cal no confondre amb les previsions estàtiques dels plans a llarg termini— comprèn un període de diverses legislatures (una dècada, aproximadament), per a cadascuna de les quals s'estableix un *programa marc* —aplicació dels objectius i de les mesures del Pla en l'espai d'una legislatura. Al final de cada legislatura es pot efectuar una revisió en profunditat del Pla general, amb una nova anàlisi de l'entorn,

que valori les transformacions que hi ha hagut en les oportunitats i tendències desfavorables, comptant de nou amb la col·laboració del Consell Social de la Llengua Catalana.

Al seu torn, cada programa marc es desplega i concreta mitjançant els *programes anuals* de cadascun dels organismes que intervenen en l'execució de les mesures del Pla general. El programa marc pot ser revisat amb una periodicitat anual per introduir-hi reajustaments menors, comptant, en aquest cas, amb la col·laboració d'una representació reduïda de les ponències del Consell Social de la Llengua Catalana.

EL PROGRAMA MARC DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA 1994-1996

El Programa marc 1994-1996 comprèn 5 sectors d'intervenció: ús oficial i drets lingüístics, educació, recerca i joventut, indústries culturals i mitjans de comunicació, àmbit socioeconòmic i institucions sanitàries i socials. I també un sector territorial i un de suport: relacions culturals i territorials i difusió de l'estàndard i recerca sociolingüística.

Aquest Programa estableix els objectius d'àrea, les directrius estratègiques i els objectius específics d'un total de 23 àrees d'intervenció, de 4 àrees territorials i de 5 àrees de suport. El nombre total d'objectius específics és 104, i el de mesures 190.

Aquestes mesures plurianuals s'han classificat en 9 tipus bàsics: negociacions i actuacions jurídiques (36 mesures), normativa d'ús lingüístic (11), subvencions i ajuts (18), programació de projectes (32), serveis interns (12), promoció i difusió (18), formació (28), assessorament lingüístic (22), estudi sociolingüístic (12).

Quant al sistema de programació, cada mesura correspon a una fitxa marc amb els elements següents: referència a l'objectiu específic, descripció de la mesura, organismes executors, formes d'intervenció, previsió de resultats, previsió de recursos i indicador d'avaluació per a cada any de la legislatura 1994-1996.

Quant al sistema de seguiment, cada xarxa de normalització farà les seves reunions de seguiment (juny) i de balanç (novembre). La Comissió de Programació i Coordinació —òrgan tècnic de coordinació del Programa marc— farà el seguiment i l'avaluació sobre la base de la síntesi de la informació recollida en les diverses reunions de seguiment de les xarxes. L'informe d'avaluació es lliurarà a la Comissió per a la Normalització Lingüística i al Consell Social de la Llengua Catalana per al reajustament de l'aplicació anual 1995 del Programa marc 1994-1996.

El Consell Social de la Llengua Catalana, a proposta del conseller de Cultura, va acordar participar en la iniciativa d'elaborar un Pla general de normalització lingüística, per impulsar les actuacions de les institucions i, també, la intervenció de tota la societat catalana en el procés de normalització lingüística.

Les grans transformacions que viuen actualment tant la nostra societat com la de la resta d'Europa, en les quals queden implicats tots els ordres de la vida i tots els ciutadans, ens ha fet encara més conscients d'una doble característica per reforçar en la gestió dels assumptes públics: la seva interdependència i la implicació participativa de la societat civil.

D'una banda, la política lingüística no pot ser concebuda al marge de les grans transformacions demogràfiques, econòmiques, polítiques i socials: aquesta desconexió comportaria, sens dubte, que els esforços de normalització lingüística esdevinguessin un apèndix sobreafegit i, en definitiva, resultessin estèrils.

D'altra banda, la incidència generalitzada dels canvis exigeix també una implicació participativa àmpliament oberta a tots els sectors de la societat civil, que no han de ser simplement els receptors o destinataris de l'acció de govern, sinó que han d'intervenir activament i de forma continuada en la determinació dels objectius i de les estratègies més viables per aconseguir-los, ja que en definitiva han de ser els principals protagonistes de la transformació de la societat, i molt més en un terreny com el canvi sociolingüístic.

És amb aquesta doble finalitat que el Pla general de normalització lingüística posa en relació les transformacions econòmiques, socials i polítiques amb el canvi sociolingüístic, per articular la resposta de la societat civil amb la intervenció dels poders públics.

El Pla general de normalització lingüística és el marc participatiu en què es debatran i s'establiran els objectius majoritàriament compartits i on s'acordaran i es concretaran les formes d'avançar per aconseguir-los.

Aquest Pla, revisat periòdicament, ampliat i perfeccionat amb l'aportació de tothom, ha de ser un instrument decisiu per arribar a una situació lingüística normal.

El Pla general no ha de ser considerat com un substitutiu del paper que cadascú i cada entitat ha de fer en la consecució dels objectius generals, sinó com l'explicitació més evident del paper que s'espera de cada persona jurídica i de cada persona física en el procés col·lectiu.

OBJECTIUS ESPECÍFICS MÉS DESTACATS DEL PLA GENERAL
DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Aquests objectius més destacats s'han extret de la tendència ponderada més alta de cada àrea del Pla general de normalització lingüística d'acord amb la valoració feta pel Consell Social de la Llengua Catalana.

1. *Ús oficial i drets lingüístics*

a) Administració de la Generalitat

- Fomentar la disponibilitat de productes informàtics en llengua catalana per a l'Administració i per al mercat en general.
- Afermar la normalització lingüística interna dels departaments de la Generalitat, i especialment incrementar-ne la incidència en la contractació de serveis i en l'atorgament de subvencions per a la normalització lingüística en serveis públics generals o en les activitats empresarials.

d) Administració local

- Intensificar l'activitat normalitzadora a les àrees de menor coneixement de la llengua catalana, en col·laboració amb els ens locals.

c) Administració de justícia

- Fomentar la presència de la llengua catalana en l'Administració de justícia.
- Incrementar la formació en llengua catalana i, especialment, en llenguatge jurídic dels professionals del dret, i incrementar els coneixements de llengua catalana dels col·lectius que intervenen en tot procediment.
- Impulsar la formació de personal docent de ciències jurídiques pel que fa a la llengua catalana i al llenguatge de la seva especialitat a fi que augmenti la docència en català.

d) Administració central i perifèrica de l'Estat

- Impulsar el reconeixement del plurilingüisme establert constitucionalment.
- Garantir els coneixements de català del personal que atén el públic o elabora documents d'ús públic.
- Aconseguir un marc legal favorable a la normalització del català en els organismes i en els serveis públics vinculats a l'Administració pública.

e) Col·legis professionals del món del dret

- Generalitzar l'ús del català en les relacions dels professionals amb les administracions d'acord amb l'opció lingüística dels seus clients.

f) Drets lingüístics dels ciutadans

- Modificar el marc legal per cobrir les llacunes detectades en la Llei de normalització lingüística i dur a terme les millores possibles a partir de la seva aplicació.

2. *Educació, recerca i joventut*

a) Ensenyament escolar

- Generalitzar l'ús habitual del català com a llengua de docència en l'ensenyament secundari.
- Promoure l'edició i l'ús de llibres de text en català en l'ensenyament secundari, especialment entre els professionals, i elaborar vocabularis específics de cada àrea.

b) Ensenyament d'adults

- Potenciar l'aprenentatge del català de la població adulta a fi que pugui fer-ne ús sense limitacions.

c) Ensenyament superior

- Incrementar l'edició i difusió de manuals i bibliografia universitària en català, especialment per als primers cursos universitaris.

d) Joventut i unitat familiar

- Potenciar l'ús del català com a llengua de relació entre els joves a Catalunya.
- Ampliar l'oferta de productes competitius en català destinats al públic juvenil.
- Fomentar l'ús del català en els entorns socials més freqüentats pels joves.

e) Recerca per a la formació lingüística

- Incrementar l'edició i la difusió de llibres en català per a la formació de professionals i especialistes i de vocabularis específics de cada àrea.

3. *Mitjans de comunicació i indústries culturals*

a) Indústries culturals

- Augmentar la presència i la difusió de pel·lícules de producció pròpia o doblada al català, i també d'altres productes.

b) Mitjans de comunicació

- Augmentar la presència del català en la premsa no diària d'abast general.
- Augmentar l'ús del català en les emissores de ràdio, especialment les comercials.
- Augmentar la presència de programes en català a les televisions privades.

c) Publicitat

- Augmentar la presència del català en la publicitat comercial al carrer (tanques, cabines, estacions, etc.).

d) Informàtica

- Aconseguir una oferta suficient i variada en llengua catalana en els productes informàtics de gran difusió i estimular-ne la demanda corresponent.

4. Àmbit socioeconòmic

a) Organitzacions empresarials, sindicals i altres

- Augmentar l'ús del català en les principals organitzacions empresarials, sindicals i d'economia social, especialment en les relacions laborals, en les seves comunicacions públiques i en les relacions amb les empreses.

b) Empreses privades

- Augmentar l'interès i la consciència dels empresaris i dels treballadors perquè s'impliquin en el procés de normalització lingüística.
- Augmentar l'ús del català, com a llengua de treball, en les relacions laborals i en els productes, béns i serveis que generen les empreses, amb especial atenció a les multinacionals i a les d'àmbit estatal.

c) Empreses públiques

- Aconseguir l'adaptació de les empreses públiques a la realitat plurilingüe.
- Aconseguir l'aplicació de criteris de política lingüística que garanteixin els coneixements i l'ús del català del personal de les empre-

ses públiques com a requisit per a l'accés, el trasllat i la promoció en aquestes empreses, i aconseguir també la formació en llengua catalana.

5. *Institucions sanitàries i socials*

a) *Associacions esportives*

- Promoure una major implicació dels col·lectius socials que integren el món de l'esport (institucions, clubs, directius, esportistes, seguidors) envers la normalització lingüística.
- Aconseguir la presència habitual de la llengua catalana en els actes esportius d'incidència multitudinària, a fi que sigui una llengua habitualment usada en aquesta mena d'actes.

b) *Altres associacions i col·lectius socials*

- Aconseguir que el català es configuri com un instrument útil i necessari per a les relacions socials, especialment entre els col·lectius d'immigració estrangera.

c) *Esglésies i confessions religioses*

- Aconseguir que les institucions eclesiàstiques usin el català normalment en els actes religiosos, en els seus centres d'ensenyament, assistencials i socials, mitjans de comunicació i en les relacions amb la societat.

d) *Món sanitari i assistencial*

- Aconseguir l'ús normalitzat de la llengua catalana en el sector sanitari privat.
- Aconseguir que el sector farmacèutic s'impliqui directament en el procés de normalització lingüística.
- Impulsar que els estudis de ciències de la salut s'imparteixin habitualment en català.

- Impulsar la normalització lingüística en tot l'àmbit corporatiu del Servei Català de la Salut: serveis centrals, regions i sectors sanitaris i empreses públiques.
- Incrementar l'activitat de normalització lingüística en les entitats proveïdores de serveis sanitaris adscrites: l'Institut Català de la Salut i la resta de centres de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública; i totes les altres entitats que el Servei Català de la Salut contracta en règim de concessió de serveis, en règim de concert i en convenis de col·laboració.
- Consolidar la normalització dels usos lingüístics i vetllar pels drets lingüístics dels usuaris en els centres d'atenció primària i centres hospitalaris propis de l'Institut Català de la Salut.

6. *Relacions territorials*

a) Coordinació territorial de la política lingüística

- Establir una coordinació territorial dels organismes de normalització lingüística de cada zona.
- Incrementar les actuacions sectorials i prioritzar-les en els sectors més deficitaris, aprofitant el fet que s'ha completat la xarxa territorial de centres i serveis del Consorci per a la Normalització Lingüística.
- Consolidar el foment de l'aranès aprofitant la Llei d'Aran.

b) Relacions amb altres territoris de llengua catalana

- Aconseguir acords tècnics i polítics de col·laboració amb les institucions de rang anàleg a la resta del territori de llengua catalana, amb la perspectiva de configurar un Pla general de normalització lingüística.

c) Relacions amb la resta de l'Estat espanyol

- Millorar el coneixement de la realitat catalana a la resta de l'Estat espanyol.

d) Relacions internacionals

- Promoure l'establiment d'uns mecanismes de coordinació que permetin la participació de les comunitats autònomes en les institucions comunitàries, pel que fa a les propostes referents a la presència del català i la defensa per part de l'Estat espanyol d'aquestes propostes.
- Incrementar la presència de la llengua catalana en l'àmbit dels certificats internacionals de llengües i en els congressos i fires lingüístics internacionals.
- Aconseguir que la informació que divulgui internacionalment la realitat lingüística i cultural de Catalunya sigui l'adequada i es difongui des de fonts informatives pròpies.

7. *Difusió de l'estàndard i recerca sociolingüística*

a) Coordinació del procés d'estandardització

- Elaborar un pla director que identifiqui les necessitats i estableixi les prioritats del procés d'estandardització, i que defineixi i situï els diferents elements i agents que cal que intervinguin en el procés.

•

b) Elaboració i difusió de criteris lingüístics

- Aconseguir la implicació dels diferents sectors socials i professionals en el procés de difusió i d'aplicació efectiva de les propostes d'estandardització.

c) Llenguatges d'especialitat i terminologia

- Promoure l'elaboració i la comercialització de materials en català (impresos, llibres de comptabilitat, programes de gestió, etc.) adreçats als diferents sectors professionals.

d) Recerca sociolingüística general i orientada a la planificació lingüística

- Disposar de dades que permetin saber quina quantitat i proporció d'habitants de Catalunya usen, i amb quina freqüència, la llengua catalana des de diferents perspectives (geogràfica, demogràfica i social...).
- Disposar d'informació detallada per a l'adopció de mesures a cada zona, mitjançant treballs globals que permetin conèixer, amb dades contrastables, la realitat sociolingüística dels diversos territoris de llengua catalana.
- Disposar d'estudis que avaluin la incidència (grau d'adequació i efectivitat) de les actuacions de planificació lingüística.